

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

DOI: 10.34015/2523-4552.2025.1.05

УДК 342.734

*Костюк Ю. В.,
аспірант кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
ННІ права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0002-4760-531X*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЯК УЧАСНИКІВ СОЦІАЛЬНО ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ ДОГЛЯДУ

Стаття досліджує питання правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, зокрема у контексті забезпечення їх соціальних прав через систему надання соціальних послуг та догляду. Збільшення чисельності осіб з інвалідністю, а також старіння населення стають серйозними викликами для соціальної політики держави, що вимагає ефективних змін у законодавстві та організації соціальних послуг. Законодавча база не завжди відповідає реальним потребам цієї категорії громадян, а існуючі соціальні послуги часто виявляються недостатньо розвиненими або доступними, що призводить до виникнення матеріальних, організаційних і соціальних бар'єрів для осіб з інвалідністю. У статті детально розглядаються різні форми соціальних послуг, доступних для осіб з інвалідністю, серед яких догляд вдома, стаціонарний догляд, денний догляд та соціальна адаптація. Особлива увага приділяється правовому забезпеченню цих послуг, а також процесу отримання соціальних послуг, що включає подання заяви, оцінку індивідуальних потреб, укладення договору та контроль за виконанням послуг. Обговорюються проблеми, які можуть виникнути на різних етапах надання послуг, такі як недостатня інформаційна доступність для осіб з інвалідністю, тривалий процес оцінки потреб, відсутність чітких механізмів моніторингу та контролю.

Також зазначається важливість інтеграції осіб з інвалідністю в суспільство через надання послуг, які забезпечують їх соціальну реабілітацію та адаптацію до соціальних і трудових умов. Зокрема, система соціальних послуг включає реабілітаційні програми, медичну допомогу, психологічну підтримку, допомогу в повсякденному житті, а також транспортні послуги для забезпечення мобільності осіб з інвалідністю.

Розглядаються різні види догляду, що включають стаціонарний догляд, догляд вдома і денний догляд, які дозволяють особам з інвалідністю

зберігати рівень самостійності та активності в суспільстві. Особливу увагу приділено питанням правового забезпечення догляду за особами з інвалідністю, оскільки кожен з видів послуг має свої специфічні умови надання та організаційні аспекти, що потребують ефективного контролю і гарантування прав осіб, які отримують ці послуги.

Ключові слова: соціальний захист, особи з інвалідністю, соціальні послуги, догляд, соціальна адаптація, доступність послуг, медична допомога, психологічна підтримка, оцінка індивідуальних потреб, соціально забезпечувальні відносини.

Постановка проблеми. Збільшення чисельності осіб з інвалідністю, а також старіння населення ставить нові виклики перед соціальною політикою держави. Законодавча база, що стосується соціального захисту осіб з інвалідністю, не завжди відповідає реальним потребам цієї групи, а соціальні послуги та догляд за ними часто залишаються недостатньо розвиненими або недоступними через різноманітні бар'єри — як матеріальні, так і організаційні. У сучасному суспільстві питання правового забезпечення соціального догляду осіб з інвалідністю є одним з найактуальніших, оскільки воно безпосередньо впливає на якість їхнього життя та можливості для інтеграції в суспільство. Правовий захист цієї категорії людей має включати не лише забезпечення їхніх основних соціальних прав, таких як доступ до медичних послуг, фінансової підтримки та реабілітації, а й гарантування їх права на належні умови догляду. Проблеми у правовому регулюванні можуть призводити до порушення прав осіб з інвалідністю, дискримінації та соціальної ізоляції, що ще більше ускладнює їхню адаптацію та інтеграцію в суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання становлення та розвитку соціального права, у тому числі в аспекті права особи на соціа-

льні послуги, його правової регламентації та реалізації були предметом дослідження у наукових працях таких вчених як: В. О. Азін, Л. Ю. Байда, С. Ю. Буров, Я. В. Грибальський, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, О. В. Красюкова-Еннс, В. П. Мельник, Ю. М. Найда, Д. І. Сіроха. І слід вказати, що наука трудового права має значні теоретичні здобутки та практичні напрацювання в аспекті визначення підходів та встановлення особливостей правового регулювання соціального захисту осіб, у тому числі і завдяки наданню відповідних соціальних послуг. Водночас деякі аспекти здійснення такої діяльності, а також пов'язаного з нею правового регулювання, зокрема щодо соціального захисту осіб з інвалідністю та забезпечення їх соціальних прав через систему надання соціальних послуг та догляду, не завжди становили предмет окремих наукових досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження питання правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, зокрема у контексті забезпечення їх соціальних прав через систему надання соціальних послуг та догляду.

Виклад основного матеріалу. Згідно чинного законодавства, а саме ст. 1 Закону України «Про соціальні послуги», передбачено, що соціальні

послуги – дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають [1]. Наведений термін дозволяє зрозуміти, що право на соціальні послуги є надзвичайно важливим, оскільки воно гарантує громадянам можливість отримати допомогу в складних життєвих обставинах, це право виступає важливим інструментом соціальної підтримки, оскільки воно допомагає людям, які опинилися в скрутних ситуаціях, отримати необхідну підтримку для відновлення стабільності в житті. Розглядаючи саме право на соціальні послуги, доцільним слід виділити думки В. Л. Костюка та В. П. Мельника які характеризують право на соціальні послуги, як: окремих комплексний вид права на соціальний захист; 2) включає низку соціальних послуг окремим соціально вразливим категоріям осіб; 3) розвивається з метою інтеграції (адаптації) окремих соціально вразливих категорій осіб у суспільстві; 4) включає права на окремі види соціальних послуг, у тому числі реабілітаційні заходи; 5) забезпечується через державний, недержавний соціальний захист, соціальне страхування; 6) може мати оплатний та безоплатний характер; 7) відповідає індивідуальній програмі реабілітації; 8) підлягає моніторингу, нагляду та контролю [2, с. 252–259; 3, с. 146–148]. Наведена думка авторів, дозволяє зрозуміти багатогранність та важливість права на соціальні послуги у системі соціального захисту. Визначення цього права як окремого комплексного виду права на соціальний захист підкреслює його унікальність та невід’ємну роль у забезпеченні

соціальної підтримки для найбільш вразливих верств населення, оскільки серед ключових аспектів, виділених авторами, є наявність ряду соціальних послуг, спрямованих на підтримку конкретних категорій осіб, які потребують особливої уваги. Ці послуги включають реабілітаційні заходи та адаптаційні програми, що сприяють інтеграції осіб у суспільство та їх соціальній реабілітації. Права на соціальні послуги мають забезпечуватися як державними, так і недержавними структурами, що дозволяє створювати більш гнучку і ефективну систему соціального захисту, доступну для всіх громадян.

Також наведене дозволяє зрозуміти, що для осіб з інвалідністю соціальні послуги є надзвичайно важливими, оскільки вони забезпечують необхідний рівень підтримки для інтеграції в суспільство та нормального функціонування в повсякденному житті. Ці послуги включають медичну допомогу, реабілітаційні програми, психологічну підтримку, а також догляд за особами, які не здатні самостійно виконувати певні життєві функції. Наявність таких послуг дозволяє особам з інвалідністю не тільки задовольняти базові потреби, а й відчувати свою соціальну значущість та зберігати автономію. Вчені, які досліджують проблему соціального захисту осіб з інвалідністю, також підтверджують важливість соціальних послуг для цієї категорії громадян. Вони зазначають, що саме через забезпечення доступу до необхідних послуг особи з інвалідністю можуть долати бар’єри, які виникають через фізичні, психологічні чи соціальні обмеження. Соціальні послуги є критичними для забезпечення рівних можливостей та

підтримки прав осіб з інвалідністю, що сприяє їхній активній участі в житті суспільства, а саме Л. Ю. Байда, О. В. Красюкова-Еннс, С. Ю. Буров, В. О. Азін, Я. В. Грибальський, Ю. М. Найда зазначають, що люди з інвалідністю значно більш уразливі перед дефіцитом таких послуг, як медико-санітарне обслуговування, реабілітація, а також підтримка і допомога [4, с. 33]. Наведена думка авторів дозволяє зрозуміти, що соціальні послуги для осіб з інвалідністю мають особливе значення, оскільки вони є фундаментом для забезпечення їхніх базових потреб, підтримки життєдіяльності, а також створення умов для повної соціальної інтеграції та реалізації їхніх прав. Відповідно, для покращення якості життя осіб з інвалідністю важливо забезпечити доступність та ефективність соціальних послуг, що дозволить їм долати соціальні бар'єри та інтегруватися в суспільство.

М. І. Іншин та Д. І. Сіроха, відмічають, що спрямування діяльності суспільства та держави на здійснення соціальних реформ, насамперед реформування соціального захисту осіб з інвалідністю, тісно пов'язане з удосконаленням системи соціальних послуг таким особам. Слід відзначити, що система соціальних послуг особам з інвалідністю спрямована на забезпечення їх необхідними засобами для підтримки життєдіяльності, вирішення складних життєвих проблем, а відтак, передбачає підвищення ефективності, дієвості та доступності соціальних прав [5, с. 17–21]. З наведеного автори відмічають, що соціальні послуги для осіб з інвалідністю мають важливе значення в контексті підвищення якості життя цієї категорії громадян і сприяння

їхній соціальній інтеграції. Також з наведеного можна виділити, що удосконалення та забезпечення доступності системи соціальних послуг для осіб з інвалідністю є важливим елементом у реформуванні соціального захисту, який сприятиме не лише вирішенню складних життєвих проблем осіб з інвалідністю, але й їхній повноцінній соціальній інтеграції та реалізації прав у суспільстві.

Завдяки «Класифікатору соціальних послуг» [6], можна більш детально розглянути, на які саме соціальні послуги мають право особи з інвалідністю:

– догляд та виховання, що включає в себе надання допомоги в умовах, наближених до сімейних [7], зокрема для дітей з інвалідністю. Це забезпечує не тільки медичну, а й емоційну підтримку, що є важливою для розвитку та соціалізації таких дітей. Важливо зазначити, що цей вид догляду орієнтований на створення комфортних умов для дітей, що сприяє їхньому гармонійному розвитку;

– підтримане проживання, яке передбачає надання соціальної підтримки особам похилого віку та людям з інвалідністю [8]. Цей вид послуг дозволяє таким особам проживати в умовах, де вони можуть максимально самостійно здійснювати повсякденну діяльність, але при цьому отримують необхідну;

– соціальна адаптація [9] є важливою складовою частиною реабілітації, яка включає в себе, зокрема, соціально-трудова адаптацію осіб з інвалідністю.

– догляд є однією з ключових категорій допомоги, яка включає кілька видів послуг. Кожен з цих видів має свої специфічні особливості

та адаптується до індивідуальних потреб осіб з інвалідністю: догляд вдома є найпоширенішою формою соціальної допомоги для осіб з інвалідністю, коли особа проживає вдома, але потребує підтримки для виконання повсякденних справ. Цей вид догляду передбачає, що спеціалісти (соціальні працівники, медичні працівники чи інші допоміжні особи) надаватимуть необхідну допомогу в умовах дому [10]; догляд стаціонарний передбачає постійне перебування особи з інвалідністю в спеціалізованому закладі чи установі, де вона отримує весь спектр необхідної допомоги. Цей вид догляду підходить для осіб, які не можуть жити самостійно через важкий стан здоров'я або потребують постійного медичного спостереження [11]; денний догляд передбачає надання послуг протягом дня, коли особа з інвалідністю повертається до дому на ніч, але отримує допомогу впродовж дня. Це може бути важливою альтернативою для тих, хто потребує регулярної підтримки, але не потребує постійного перебування в установі [12]; денний догляд дітей з інвалідністю є виключним видом догляду для дітей з інвалідністю, які потребують додаткової допомоги вдень [13];

– персональний асистент є важливою соціальною послугою, яка полягає у наданні особам з інвалідністю товарів або послуг, необхідних для задоволення їх основних життєвих потреб. Це може включати забезпечення продуктами харчування, медикаментами, або іншими матеріальними ресурсами, що дозволяють знизити фінансове навантаження на осіб з інвалідністю та забезпечити їх базові потреби;

– натуральна допомога [14] є видом соціальної послуги, що надається особам з інвалідністю і передбачає забезпечення їх необхідними предметами та ресурсами для покращення якості життя. Це може включати в себе надання спеціалізованих пристроїв і засобів допомоги, які полегшують повсякденну діяльність, а також послуг, що надаються для покриття конкретних потреб

– супровід під час інклюзивного навчання [15] є послугою, що дозволяє особам з інвалідністю брати участь в освітньому процесі на рівних умовах з іншими учнями. Цей супровід включає в себе допомогу в адаптації навчального процесу, допомогу в виконанні завдань, а також надання відповідних ресурсів для ефективного навчання;

– фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальними, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями [16]

– важливою частиною забезпечення мобільності для осіб з інвалідністю є транспортні послуги, що забезпечує доступність важливих послуг та інфраструктури, дозволяючи особам з інвалідністю активно брати участь у соціальних процесах;

– соціальна реабілітація [17], яка передбачає цілу низку заходів, спрямованих на відновлення соціальних функцій осіб з інвалідністю, включаючи фізичні, психічні та соціальні аспекти. Це дозволяє таким особам інтегруватися в суспільство, відновити свою самостійність і повноцінно брати участь у соціальних та економічних процесах;

– переклад жестовою мовою [18], що дозволяє людям з порушеннями слуху отримувати доступ до інформації та взаємодіяти з іншими людьми. Цей вид послуг забезпечує рівний доступ до соціальних процесів та сприяє інклюзивному розвитку суспільства.

Наведене дозволяє зрозуміти, що соціальні послуги для осіб з інвалідністю є невід'ємною складовою частиною інклюзивного суспільства та забезпечення їхніх прав, оскільки вони охоплюють широкий спектр допомоги, яка варіюється від медичної та психологічної підтримки до матеріальних ресурсів, що дозволяють особам з інвалідністю жити незалежно та активно брати участь у суспільному житті. Особливу роль серед цих послуг займає догляд, оскільки він покриває широкий спектр потреб, які можуть варіюватися залежно від конкретної особи, її стану здоров'я та рівня обмежень. Догляд охоплює різні форми надання допомоги – від стаціонарного догляду до догляду вдома чи денного догляду, і кожна з цих форм має свою особливу роль у забезпеченні гідного та незалежного життя для людей з інвалідністю. Стаціонарний догляд важливий для осіб з інвалідністю, які не можуть самостійно виконувати побутові завдання через фізичні чи психічні обмеження. Цей догляд забезпечує фізичну допомогу, медичне спостереження, реабілітаційні процедури, психологічну підтримку та допомогу в адаптації до соціального середовища. Догляд вдома дозволяє особам з інвалідністю залишатися в звичних умовах, що сприяє емоційному благополуччю. Це допомагає зберегти незалежність, підтримувати зв'язки з родиною та спільнотою.

Такий догляд включає фізичну і психологічну підтримку, допомогу в домашньому господарстві та організації соціальних взаємодій, що важливо для соціальної активності. Денний догляд дозволяє особам з інвалідністю, особливо дітям, отримувати допомогу протягом дня, не відриваючи від звичного життя. Він включає соціалізацію, розвиток комунікативних навичок, психологічну підтримку та реабілітацію. Це сприяє покращенню фізичного та психоемоційного благополуччя, взаємодії з іншими людьми та участі в соціальних процесах, що важливо для інтеграції в суспільство. Стаціонарний догляд для дітей з інвалідністю передбачає перебування в інтернаті чи спеціалізованому закладі для надання медичної, фізичної та психологічної допомоги. Це включає фізичну підтримку, психологічну допомогу, реабілітацію та участь у соціальних процесах, що сприяє соціалізації дітей і їх інтеграції в суспільство через спеціально розроблені програми. Важливо зазначити, що хоча інші послуги, як персональний асистент або натуральна допомога, також мають великий вплив на підвищення якості життя осіб з інвалідністю, догляд є базовою послугою, без якої важко забезпечити нормальне функціонування в суспільстві. Водночас, послуги соціальної адаптації, підтриманого проживання та соціальної реабілітації сприяють підвищенню рівня самостійності осіб з інвалідністю, але саме догляд створює умови для щоденної підтримки, яка є життєво необхідною для багатьох осіб з інвалідністю.

У контексті розгляду правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю, особливу увагу

слід приділити процесу отримання послуг з догляду, що дозволить краще зрозуміти, як правові механізми забезпечують доступ осіб з інвалідністю до необхідної допомоги та як забезпечується їх участь у соціально забезпечувальних відносинах.

Згідно з в розділом 2 Державного стандарту денного догляду, для того щоб особа з інвалідністю могла отримати цю соціальну послугу, необхідно пройти кілька етапів, чітко визначених стандартом. Спочатку отримувач соціальної послуги або його законний представник звертаються до органу соціального захисту населення чи безпосередньо до суб'єкта, що надає послугу. Для цього подається відповідна заява, а також документ, що посвідчує особу отримувача або його представника. У випадку недієздатних осіб необхідно надати документ, який підтверджує повноваження законного представника. Після подання заяви надавач послуги має провести комплексну оцінку індивідуальних потреб отримувача. Цей етап включає в себе визначення ступеня потреби в допомозі та складання індивідуального плану надання соціальної послуги. Оцінка повинна бути проведена протягом 10 календарних днів з дати звернення. Наступним кроком є прийняття рішення про надання або відмову в наданні послуги. Це рішення повинно бути ухвалене протягом 14 календарних днів з моменту подачі заявки. Якщо рішення є позитивним, надавач послуги переходить до укладання договору з отримувачем або його представником про надання соціальної послуги денного догляду. Договір має бути укладений протягом 7 днів після ухвалення рішення про надання послуги [12].

Наступним слід розглянути процес отримати соціальної послуги з догляду вдома, для осіб з інвалідністю починається з подачі заяви на отримання послуги, яку особа з інвалідністю або її законний представник подають до надавача соціальної послуги або органу соціального захисту населення. Це може бути як державна, так і приватна організація, яка надає відповідні послуги. У заяві повинні бути вказані потреби особи з інвалідністю, що допоможе визначити рівень необхідного догляду. Після подачі заяви проводиться оцінка індивідуальних потреб цієї особи, що є ключовим етапом для того, щоб зрозуміти, який саме догляд потрібен людині. Оцінка допомагає визначити, чи потребує особа допомоги в певних аспектах життя, таких як прибирання, приготування їжі, гігієнічні процедури або медична підтримка. На основі результатів оцінки складається індивідуальний план надання послуги, в якому прописуються конкретні заходи, які відповідають вимогам отримувача послуги. Цей план має бути погоджений з отримувачем послуги або його законним представником, що забезпечує участь особи в процесі визначення обсягу і умов надання допомоги. У Державному стандарті також зазначено, що надавач послуги зобов'язаний вжити заходів для інформування отримувачів послуги та їхніх законних представників про зміст цієї послуги, порядок звернення за її наданням та умови надання допомоги, щоб ці відомості були доступні всім, хто потребує такої підтримки [10].

Наступним слід розглянути отримання соціальної послуги стаціонарного догляду для осіб з інвалідністю регулюється 2 розділом Держ

жавного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, який визначає чіткий порядок надання цієї послуги. Процедура отримання послуги починається із подання заяви отримувача або його законного представника до суб'єкта надання соціальних послуг або до органів соціального захисту на місцевому рівні, таких як районні або міські адміністрації. Заява може бути подана особисто або в електронній формі. Це вказано в розділі II Державного стандарту, де зазначено, що підставою для надання соціальної послуги є звернення отримувача соціальної послуги або його законного представника. Після подання заяви, надавач соціальної послуги визначає ступінь індивідуальних потреб особи, що є основою для складання індивідуального плану надання послуги. Це визначення потреб проводиться протягом 5 робочих днів з моменту подачі заявки, і на основі результатів оцінки розробляється індивідуальний план, що містить конкретні заходи і час, необхідний для їх виконання. Індивідуальний план обов'язково узгоджується з отримувачем послуги або його законним представником. Після цього укладається договір про надання соціальної послуги. Цей договір має бути підписаний отримувачем або його представником разом із надавачем соціальних послуг, і він регламентує умови та строки надання послуги. Всі ці кроки мають бути виконані протягом 5 робочих днів з моменту прийняття рішення про надання послуги [11].

Останнім слід розглянути соціальної послуги денного догляду дітей з інвалідністю згідно з розділами

2 і 3 Державного стандарту соціальної послуги денного догляду дітей з інвалідністю, процес отримання цієї послуги включає кілька етапів. Спочатку законний представник дитини з інвалідністю (батьки або опікун) подають письмову заяву до уповноваженого органу, зокрема до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, наприклад, до місцевої адміністрації чи виконавчого органу місцевих рад. Заяву також можна подати в електронній формі через державні електронні інформаційні ресурси. Після подачі заяви, орган соціального захисту приймає рішення про надання або відмову у наданні послуги. Це рішення є підставою для подальших кроків. Наступним етапом є оцінка індивідуальних потреб дитини, яка проводиться мультидисциплінарною командою, до складу якої входять соціальний працівник, психолог, лікар та інші фахівці. Оцінка проводиться через спостереження, бесіди з дитиною або за участі її законного представника, що дозволяє визначити необхідний рівень догляду та скласти індивідуальний план надання послуги. Після цього укладається договір про надання соціальної послуги, в якому прописуються умови та строки надання допомоги, і договір підписується між надавачем послуги та законним представником дитини. Послуга надається за погодженим графіком, з урахуванням індивідуальних потреб дитини, її віку, стану здоров'я та інших важливих аспектів, і триває не менше чотирьох годин на день [13].

Висновки. Враховуючи описану процедуру отримання соціальної послуги догляду для осіб з інвалідністю, можна виявити кілька потен-

ційних проблем, які можуть виникнути на різних етапах процесу. Ці проблеми можуть стосуватися як організаційних моментів, так і самого процесу надання послуг:

1. Недостатня доступність інформації для отримувачів послуг, оскільки однією з основних проблем є недостатня інформованість осіб з інвалідністю та їхніх сімей про можливість отримання догляду. Хоча законодавство передбачає, що інформація має бути доступною, проте відсутні інструменти або відповідні органи які б були зобов'язані регулярно проводити інформаційні кампанії, забезпечувати доступність інформації через різноманітні канали комунікації.

2. Процес оцінки індивідуальних потреб для складання індивідуального плану надання послуг може займати занадто багато часу, що є проблемою для осіб, які потребують негайної допомоги. Зокрема, оцінка потреб може тривати до 10 робочих днів після подачі заявки, що для осіб

з серйозними фізичними або психічними обмеженнями може бути занадто довгим. У цей період особа може залишатися без належної підтримки, що може погіршити її стан.

3. Відсутність чітких механізмів моніторингу та контролю процесу укладання договору, щоб усі етапи були виконані вчасно та без затримок.

4. Відсутність чітких і єдиних критеріїв для оцінки індивідуальних потреб може призвести до затримок, неефективності або відмов у наданні послуг тим, хто насправді їх потребує.

Вважаємо, що подальші дослідження питання правового забезпечення догляду за особами з інвалідністю мають бути пов'язані з аналізом особливостей змісту та форм заходів контролю і гарантування прав осіб, які отримують такі послуги, адже кожен з видів послуг має свої специфічні умови надання та організаційні аспекти реалізації.

Список використаних джерел

1. Про соціальні послуги : Закон України 17 січня 2019 року № 2671-VIII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 18, ст.73
2. Костюк В. Л. Конституційне право на соціальний захист в умовах сьогодення: науково-правовий аспект. *Публічне право*. 2015. № 2 (18). С. 252–259.
3. Мельник В. П. Законодавчі засади правового регулювання реабілітації інвалідів: стан та напрями удосконалення. *Матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. «Малиновські читання»*, Острог, 14–15 листопада 2014 року. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2014. С. 146–148.
4. Інвалідність та суспільство : навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л. Ю., Красюкової – Еннс О. В. / Кол. авторів: Байда Л. Ю., Красюкова – Еннс О. В., Буров С. Ю., Азін В. О., Грибальський Я. В., Найда Ю. М. К., 2012. 216 с.
5. Іншин М. І., Сіроха Д. І. Соціальна держава: сутність і перспективи. *Актуальні проблеми соціального права: зб. матеріалів учасн. всеукр. соц. програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р. / за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. О. Попелюшка*. Київ: ПВГОІ «ІРСТ Україна», 2015. С. 14–18.

6. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг : Наказ Міністерства соціальної політики України. 23.06.2020 № 429 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#top>

7. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних : Наказ Міністерства соціальної політики України. 09.03.2021 № 115 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0856-21#Text>

8. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги підтриманого проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю : Наказ Міністерства соціальної політики України 07.06.2017 № 956 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-17#Text>

9. Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації: Наказ Міністерства соціальної політики України 18.05.2015 № 514 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15#Text>

10. Про затвердження Державного стандарту догляду вдома : Наказ Міністерства соціальної політики України 13.11.2013 № 760 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1990-13>

11. Про затвердження Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності : Наказ Міністерства соціальної політики України 29.02.2016 № 198 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0432-16#Text>

12. Про затвердження Державного стандарту денного догляду : Наказ Міністерства соціальної політики України 30.07.2013 № 452 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13#Text>

13. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги денного догляду дітей з інвалідністю : Наказ Міністерства соціальної політики України 05.04.2023 № 119-Н/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0898-23#Text>

14. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги натуральної допомоги : Наказ Міністерства соціальної політики України 25.03.2021 № 147 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0589-21#Text>

15. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання : Наказ Міністерства соціальної політики України 23.12.2021 № 718 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0072-22#Text>

16. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги фізичного супроводу осіб з інвалідністю з порушенням зору : Наказ Міністерства соціальної політики України 03.05.2022 № 145 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0711-22#Text>

17. Про затвердження Державного стандарту соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами : Наказ Міністерства соціальної політики України 17.12.2018 № 1901 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0066-19#Text>

18. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги перекладу жестовою мовою : Наказ Міністерства соціальної політики України 06.05.2021 № 220 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0819-21#Text>

*Kostyuk Yurii, Ph.D student of the Department of Labor Law and Social Security Law Taras Shevchenko National University of Kyiv
ORCID: 0000-0002-4760-531X*

Problems of legal regulation of social protection of persons with disabilities as participants in social security relations in the field of care

The article explores the issues of legal regulation of social protection for people with disabilities, particularly in the context of ensuring their social rights through the system of social services and care. The increasing number of people with disabilities, as well as the aging population, present serious challenges for the state's social policy, which requires effective changes in legislation and the organization of social services. The legal framework does not always meet the real needs of this category of citizens, and existing social services often prove to be insufficiently developed or accessible, leading to material, organizational, and social barriers for people with disabilities.

The article provides a detailed examination of various forms of social services available to people with disabilities, including home care, institutional care, daytime care, and social adaptation. Special attention is paid to the legal provision of these services, as well as the process of obtaining social services, which includes submitting an application, assessing individual needs, signing a contract, and monitoring the fulfillment of services. Problems that may arise at different stages of service provision are discussed, such as insufficient informational accessibility for people with disabilities, long assessment processes, and the lack of clear mechanisms for monitoring and control.

The article also emphasizes the importance of integrating people with disabilities into society through the provision of services that ensure their social rehabilitation and adaptation to social and labor conditions. In particular, the system of social services includes rehabilitation programs, medical assistance, psychological support, help with daily living, as well as transportation services to ensure the mobility of people with disabilities.

Different types of care, including institutional care, home care, and daytime care, are also examined, which allow people with disabilities to maintain a certain level of independence and social activity. Special attention is paid to the legal provision of care for people with disabilities, as each type of service has its own specific conditions for provision and organizational aspects that require effective control and the guarantee of rights for service recipients.

The conclusion of the article focuses on the need to improve legal regulation and expand access to social services for people with disabilities, which will facilitate their active participation in social life and improve their quality of life.

Keywords: *social protection, people with disabilities, social services, legal regulation, care, rehabilitation, social adaptation, legislation, service accessibility, inclusion, medical assistance, psychological support, transportation services, institutional care, home care, daytime care, social rehabilitation, assessment of individual needs, social service monitoring.*